תלמוד בבלי · אחרונים · הגהות יעב״ץ · סדר קדשים

הגהות יעב"ץ על מנחות

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הגהות יעב"ץ על מנחות

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הגהות-יעבץ-על-מנחות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162152 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ה. 5
דף ו. 5
דף ח. 5
דף ט. 5
דף יז. 5
דף יח. 5
דף יט. 5
דף כא. 6
דף כא. 6
דף כב. 6
דף כג. 6
דף כד. 6
דף כו. 7
דף כו. 7
דף כח. 7
דף ל. 7
דף לא. 7
דף לב. 7
דף לב. 8
דף לג. 8
דף לד. 8
דף לז. 8
דף לח. 8
דף מ. 9
דף מא. 9
דף מא. 9
דף מב. 9
דף מב. 9
דף מג. 9
דף מג. 9
דף מד. 9
דף מד. 10
דף מה. 10
דף מה. 10
דף מו. 10
דף מח. 10
דף מט. 10
דף נ. 10
דף נג. 10
דף נד. 11
דף נה. 11
דף נז. 11
דף נז. 11
דף נח. 11
דף נט. 11
דף סא. 11
דף סב. 11
דף סג. 12
דף סד. 12
דף סד. 12
דף סה. 12
דף סה. 12
דף סז. 12
דף עא. 13
דף עב. 13
דף עב. 13
דף עג. 13
דף עד. 13
דף עד. 13
דף עה. 13
דף עה. 13
דף עו. 14

דף עז. 14
דף עח. 14
דף עח: 14
דף עט: 14
דף פ: 14
דף פג. 14
דף פג: 14
דף פה. 15
דף פה: 15
דף פו. 15
דף פז. 15
דף פז: 16
דף פח: 16
דף פט. 16
דף פט: 16
דף צ. 16
דף צג. 16
דף צג: 17
דף צד. 17
דף צה: 17
דף צו. 17
דף צו: 17
דף צז. 17
דף צט. 17
דף צט: 18
דף ק: 18
דף קא. 18
דף קג. 18
דף קג: 19
דף קח: 19
דף קט. 19
דף קט: 19

דף ה.

תוס' ד"ה שחיטה כו' דבשום מקום. נ"ב בשחיטת פרו פלוגתא היא. שוב ראיתי להלן בדבור הסמוך מייתי ליה תוס'. ועמ"ש במש"ל פ"ב דיומא מ"ג ובשו"ע ח"ב סקי"ב סא"ב:
ד"ה אלא וכו' פסח ששחטו בארבעה עשר "שחרית" בין כצ"ל:

דף ו:

גמ' דתניא רבי יוסי בן יוסי. תיבות בן יוסי נמחק:

דף ח:

גמ' שהכהנים נכנסין להיכל ואוכלין בו קדשי כצ"ל:

דף ט:

רש"י ד"ה במנחת נסכים וכו' לא יזרוק הדם על המנחה כצ"ל:

דף יז.

גמ' אמר רב יעקב בר אידי. נ"ב אם לא תרי ריב"א הוו צ"ל דט"ס יש כאן. דריב"א תלמידו של ר"י הוה ובא"י הוה [ובשט"מ הגירסא יעקב בר אבא]:
שם הא מלתא כו' רבי חנינא. נ"ב גם ר"ח זה נראה שאינו ר"ח סתמא דבכולא תלמודא. שהיה בא"י וישב בראש אחרי מות רבי. אלא איזה אמורא דבבל הוא. עם שאינו מוכרח. כי נמצא גם רה"מ קדמון. עפל"ה ובמטפחת ועם שהיה בבלי רוב אמוראים דבבל למדו תחלה בא"י:

דף יח.

גמ' אצל רבי אלעזר ברבי שמוע. נ"ב מכאן וממקום אחר נראה שלא היו עשרה הרוגי מלוכה בדור אחד. אם היה ראב"ש הלזה אחד מהם:
שם צהבו פניו של יוסף הבבלי אמר לו "ר"א" יוסף כמדומה כו' אמר לו "יוסף" רבי כו' זלגו עיניו של ר"א בן שמוע דמעות אשריכם כצ"ל:

דף יט:

גמ' מתקיף לה רב הונא. נ"ב אמורא אחרון הוא:

דף כא.

גמ' אמר רבה בר עולא כו' יכול יתבוננו וכו' אי הכי יתבוננו. נ"ב נ"ל לרבה בר עולא גרסי' יִתְבָּנָנוּ בלי וי"ו:

שם אלא אמר רבא יכול תבוניהו. נ"ב רבא גרס תִּבִּינֵהוּ ביו"ד אחר הבי"ת:

דף כא:

גמ' ששם מולחין הקומץ והלבונה והקטורת. נ"ב הא רבנן היא ודלא כריב"ב דלעיל בע"א ועמ"ש על הב"י א"ח סקל"ג ועל הב"ש בפ"ק דכריתות. ובב"א בפירוש מעשה פטום הקטורת:

תד"ה שהכהנים וכו' מה שעשו ושרתו ידי שכחתי. נ"ב זה ודאי אי אפשר אפילו נאמר שהיה כהן. כי הוא ודאי לא עשה פרה. שהרי ישמעאל ב"פ היה הכ"ג שעשה פרה אחרונה. כדתנן פ"ג דפרה (מ"ה) וריב"ז לא קחשיב ליה התם בעושי פרה. וכנראה שהוא היה קודם לריב"ז הרבה. שכן א"ש בן בטנית אמר על בית יב"פ אוי לי מאגרופן. וא"ש היה חבר לאביו של ר"צ. כמ"ש שלהי שבת ור"צ עם ריב"ז היו בדור אחד. כדאיתא בהניזקין באגדת החורבן. ואפילו ר"צ משמע שם קצת שהיה זקן מריב"ז. ולכן רחוק ג"כ מ"ש תוס' שע"פ הוראתו עשו פרה (אף על פי שכ"ז בתוספתא דאיירי הר"ש פ"ג דפרה) והכא מוכח נמי מההיא דפ"ב דר"ה (דף ל"א ע"ב) דריב"ז בארבעים שנה קודם שחרב הבית לא היה מורה. ועמ"ש עוד בפ"ג דפרה על הר"ש שם:

דף כב:

תד"ה ור"י כו' וההיא דביצה דמין במינו לר' יהודה ודם תבוסה (דאמר). נמחק תיבת דאמר:

דף כג:

רש"י ד"ה הוה ליה כו' מתורת מצה. והויא לה כתבלין וכו' כצ"ל:

דף כד:

גמ' בני בוקתא כצ"ל. נ"ב חברו ריש יש מותרות:

דף כו.

גמ' ת"ש וחכמים וכו' בכלי שרת ומעלהו וכו' כצ"ל וכן בסמוך:
רש"י ד"ה כמדת ר"א כו' אף על פי שאין שירים כשרים כשר וכו' כצ"ל:

דף כו:

גמ' ריב"ל סבר אין קומץ פחות. נ"ב צ"ע אי סבר נמי דאין קומץ טפי משני זיתים. להכי לעולם פעמי פעמים פסול. אי אפילו זמנין דקומץ טפי משני זיתים. פסול שתי פעמים. משום גזרה היכא דלית ביה אלא שני זיתים. או דלמא כי קמיץ טובא. אין הכי נמי לריב"ל מצי מקמץ פעמים וכשר:
שם ר"ח אומר משמש לה בו (את) כו' ר"י אמר משתצית בו (את) כו'. נמחק ב' תיבות את:
שם בעי ר"א נ"ב הך לישנא דתלמודא הוא לא דרב אסי:

דף כח:

גמ' כמין תפוחי הכרתים. נ"ב נראה שהוא שם מדינה. ככתוב גוי כרתים. שם גדלים אותם תפוחים:

דף ל.

תוס' ד"ה מכאן וכו' ולר' שמעון לא בעי למימר וכו'. נ"ב עשי"ע (סל"ג):
בא"ד בעשרים ושנים בניסן כצ"ל:

דף לא:

תוס' ד"ה ועושה כו' ואין שם כי אם פרשה אחת. נ"ב ר"ל הפסק אחד בין שתי הפרשיות. ומשמע לתוס' דפרשה שניה בלבד היא סתומה או פתוחה. והיינו משום דס"ל שאין סתימה ופתיחה דפרשה תלויה אלא בהתחלתה. לא בסיומה של פרשה שלפניה. איברא לר"מ וכן לרש"י דלקמן לא הכי הוא אלא דלקמן בסיום דפרשה הקודמת נמי תליא מלתא ולהכי שפיר קאמר פרשיותיה:

דף לב.

גמ' כמלא אטבא דספרי. נ"ב של סופרים:

דף לב:

רש"י ד"ה היו עושין כו' ותולין אותן בפונדוק. נ"ב שלן בו הלילה:

דף לג:

גמ' פליגי בה רב רחומי כצ"ל:

דף לד:

תד"ה לטוטפת וכו' ועינוהי מטייפין. נ"ב לא השגיחו על טית כפולה שבטוטפת:
ד"ה והקורא וכו' וקשה לר"ת דאמאי פלגינהו. נ"ב לק"מ דזוגי זוגי כדכתיבן באורייתא נקטינהו. דתרתי קמייתא בהדדי כתיבי בספר שמות. ותרתי אחרנייתא בתרייתא בספר דברים. ולא גבי הדדי כתיבי. ומנא ידעינן הי נינהו. להכי פלגינהו כדמפלג' באורייתא ונקטינהו כאורחייהו. הלכך אהך דיוקא [ליכא] למסמך מידי. אלא אם קבלה היא נקבל. ולא דבר ריק הוא חלילה לחשוד אבות העולם שיבדו דבר כזה מלבם ועכ"ל סודי"ל:

דף לז:

רש"י ד"ה לאפוקי בין כו' במקום שער. נ"ב כלומר והרי כאן מקום לשני מיני נגעים:
תוס' ד"ה מה כו' כגון פדחתו. נ"ב התירוץ נשמט. ונ"ל ליישב. פדחת לא אפשר שהרי שם כ"ג משים הציץ. ככתוב והיה על מצח על מצחו תמיד. דמשמע אף בשעה שמניח תפלין. וכן אמרו שערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפלין. הא ודאי תפלין אפדחת ליכא למימר. זה ברור:

דף לח:

גמ' ואי אקדים וכו' אמר (ליה) רמי. נמחק תיבת ליה:
רש"י ד"ה אריוך וכו' בדיני. נ"ב ואומרים בו עוד רמז. דאריוך הוא מלך אלסר. קרי ביה אל אסר. דקי"ל הלכה כרב באיסורי. לא כשמואל אלא בדיני הלכתא כותיה דמלך הוא ודינא דמ"ד:
ד"ה עילאה וכו' ובגרדומין מועטין כצ"ל:
תוס' ד"ה לא נצרכה וכו' הוה מצטרף. גי' רש"א מקדים. נ"ב אין נ"ל הגה"ה זו. והכתוב לפנינו יותר נכון ומצטרף ר"ל נדמה לו יותר בצבע דכוותה במראות נגעים דוק ותשכח:

דף מ:

רש"י ד"ה אמר רבא כו' הויא עשייתן "ועשייתן" דבתראי עשיה כצ"ל:

דף מא.

גמ' חדא מכלל "חברתה" כצ"ל:
תוס' ד"ה ענשיתו כו'. נ"ב עמו"ק א"ח סכ"ד:

דף מא:

וכמה תהא משולשת. נ"ב נ"ל משולשלת צ"ל וכן בכל הענין:
תד"ה ובלבד וכו' צ"ע מאי פירושו. נ"ב י"ל דקמ"ל גרדומין לא מתכשרי בתחלת מצותה:

דף מב.

גמ' אשכחיה כו' וקא מברך לעשות ציצית כו' ומי אמר רב. נ"ב אף למאי דמתרץ רב יוסף לדר"ח מ"מ לשנא דלעשות ציצית קשיא לי אטו לא סגי דלא עביד. וצ"ל דהוה ס"ל ציצית חובת גברא:

דף מב:

גמ' וטעמינן "ליה" באודרא כצ"ל:
תוס' ד"ה ואילו וכו' [שלא לברך לעשות תפלין]. נרשם על ד' תיבות הללו. נ"ב נ"ל שפת יתר וכנטול דמי. ושבוש הוא בעיני:

דף מג.

גמ' רב יהודה אינש צניעא הוה וכו' ומ"ש מצפרא. נ"ב נ"ל לגרוס בצפרא בבי"ת:
רש"י ד"ה ומשני וכו' שני טליתות מצויצות היו "לו" כצ"ל:

דף מג:

גמ' (בסוף הדף) ואלא מאי "אברך" כצ"ל:

דף מד.

גמ' אמרה לו גפה של "רומי" וכו' נדמו עלי וכו' אמרה לו איני "מניחתך" כצ"ל:
רש"י ד"ה ועולה מן הארץ. נ"ב ר"ל מקרקע הים:

דף מד:

גמ' **ההוא מיבעי** "**להו**" **לכדזעירי** כצ"ל:
שם במשנה נסכים יביאו פר אחד "ונסכיו" כצ"ל:
רש"י ד"ה כמשפטן וכו' עיכובא הס"ד ומה"ד "דחומש הפקודים" כל וכו' כצ"ל:

דף מה.

גמ' מה עשה העלו "לו" שלש כצ"ל:

דף מה:

תוס' ד"ה קרבו כו' והיו מקריבין מנחת העומר. נ"ב צ"ע אם אין עומר מנחה מנין:

דף מו:

גמ' הביא לחם וכבשים וכו' והביא לחם אחר. נ"ב אם היה שם עוד לחם אחר מוכן מעיו"ט. שהרי אינן דוחות יום טוב:

דף מח.

רש"י ד"ה דאי רבי כו' דלא שריא כו' אינו מכיר "אי" אלו כצ"ל:
תוס' ד"ה חטא כו' חיוב שבת. (שבת ד.) נ"ב ועיין מ"ש ס"פ האומר דקדושין:

דף מט:

רש"י ד"ה תמידין וכו' "וליהוו" כו' וששה עשר למוספין. נ"ב היינו דשנים לשבת וי"ד ליום אחד של ר"ה דהיינו עם מוסף ר"ח. כי בודאי לא היו מקריבין מוסף בשני י"ט של ר"ה שהאחד חול אע"פ שנוהגין בו קודש ועיין תוס' ר"ה (דף ל ע"ב):
תוס' ד"ה (בע"א) תלמוד וכו' ובסמוך נפקא "לן" כצ"ל:

דף נ:

במשנה כהן "שהביא" כצ"ל:

דף נג:

גמ' רבה ורב יוסף וכו' לכמות שהיתה כצ"ל:

דף נד:

גמ' אימא סיפא אמר ר' "אליעזר" כצ"ל (וכן בריש דף הסמוך):

דף נה:

גמ' זה יצא לקובעו "חובה" שאם כצ"ל:

דף נז.

רש"י ד"ה והשתא וכו' כשהקומץ מעורבת צ"ל מעורב בה:

דף נז:

תוס' ד"ה ושמעינן וכו' ושמא (זו) היא שיעור. נמחק תיבת זו:

דף נח:

תוס' ד"ה אין וכו' מדלא קרינן ורכב בחטף. נ"ב ר"ל בשו"א הוי"ו אף על גב דהקמץ כך דינו בס"פ:
ד"ה ואיכא וכו' "השיטות" שוים וכו' הרבה בהש"ס סוגיות הפוכות וכו'. נ"ב יש עוד עוללות שהניחו תוס' לעני כמוני (עשי"ע ח"ב):

דף נט.

רש"י ד"ה קמ"ל עשר (הוא) נינהו. נמחק תי' הוא:

דף סא:

גמ' אבל לא בידי נשים. יש לכלול גם נכרים גם באחרים. ויש לי ג' עדים במשנה שוב ראיתי בתוס' שכה"ג והנאני:

דף סב.

גמ' רבי יוסי בן המשולם. נ"ב איני יודע אם כן צ"ל שכך מצינו בכתוב מעטים שמות עצם אדם בה"א הדעת או שמא ט"ס הוא נמצא בכתוב משולם:

דף סג.

גמ' כמין תפוחי הכרתים כצ"ל. נ"ב יגיד עליו רעו. שהוא שם מדינה ואומה כד"א גוי כרתים:

דף סד.

גמ' בעי רבא כו' לשתי גרוגרות. נ"ב בכל דוכתא קרי לתאנה יבשה גרוגרת כדמוכח פרק דלעיל (נה ע"א) וכן במשנה דבכורים והכא במחובר איירי. צ"ל דמיירי אף על פי שיבשו התאנים ולא יבשו העוקצין (כגוונא דאיתא שלהי העור והרוטב (חולין קכז ע"ב) תאנים שצמקו באביהן) עפרש"י:

דף סד:

גמ' לעונתי לעונתה "ממש" דכולהו כצ"ל:
תד"ה אמר להו וכו' היו נקראים. נ"ב אין זה מוכרח כלל. ותימה על תוס'. וכי דבר זר הוא לומר יראת ה' תוסיף בפרט באותן הדורות שיורי בית ראשון לא היה חידוש גדול:

דף סה.

גמ' והיינו דכתיב במרדכי בלשן. נ"ב מכאן נראה שהממונים שהיו במקדש לא היו צריכין להיות כהנים ולוים:
שם באין מתרומת הלשכה. נ"ב ומ"ש בעזרא (ס"ו) עיין אם לבנה:

דף סה:

תוס' ד"ה מה חדש כו' אבל יש להביא כו' אמרה תורה חדש חודש. נ"ב י"ל התם לא לצדוקים קאמרי אבל הכא מה זו תשובה לצדוקים מכחישי תורה שבע"פ היינו דקשיא לר"מ איברא כל הני תנאי לא בהדי צדוקים משתעי:
ד"ה וספרתם וכו' כיון שסותרת. נ"ב וכתיב וספרה לה שבעת ימים:
ד"ה רבי יהודה וכו' דאחד היה בזמן הבית. נ"ב אולי היה מאותם ב"ב שנמצאו עם הלל. כדאיתא ר"פ א"ד (פסחים סו ע"א) בערב פסח שחל בשבת:

דף סז.

תוס' ד"ה ותרומתו כו' ואכיל לה איירי. נמחק תיבת איירי:

דף עא.

גמ' לרבי יאשיה דדריה. נ"ב עי' קדושין דף לו ע"ב:
רש"י ד"ה סודני וכו' כדאמרי' התם תמרי בחלוזך לבי וכו' כצ"ל:

דף עב.

ר"א בר שמעון בשיטת. נ"ב עשי' לשם פרושא דכולה סוגיא דהכא:
תוס' ד"ה מנין וכו' אלא אהקרבה. עיין דרוש פסח גדול:
ד"ה הא וכו' הלכה כדפרישית. נ"ב עשי"ע (סל"ד):

דף עב:

ד"ה שנאמר וכו' הכי איתא. נ"ב עמ"ש בדרוש הנ"ל:

דף עג.

תו' ד"ה איש וכו' ומטילין חלשים. נ"ב עלח"ש שם:

דף עד.

רש"י ד"ה תני אבוהי וכו' מימרא וכו' ע"א וכו' מנחת חוטא שלו אין קריבה אלא מתפזרת אבית הדשן כצ"ל:
תד"ה אי וכו' דשלשה "בתי" דשנין כצ"ל:

דף עד:

ד"ה קומצו וכו' יין צלול. נ"ב אבל יכולין לקמוץ כשנקרש. אע"ג דיין הבא משניר אפשר לקמצו. לא שכיח. ודלמא מפסיל פסיל למזבח. דיין דחזי לנסוך הוא דכשר אצלו:

דף עה.

רש"י ד"ה רקיקין הבאין וכו' רבוי שמן שנשתייר על המנחה כצ"ל:

דף עה:

גמרא ומקריב מנחות בירושלים. נ"ב לא ידענא למאי אתא. דהא לר"י אין מנחה בבמה. ואי לדברי האומר יש מנחה. מאי שנא ירושלים מבמה. דלמא איכא לפלוגי. דאף למ"ד יש מנחה בבמה. מיהא מצוה ליכא משא"כ במקדש בירושלים דמצוה היא:

דף עו.

במשנה ור"י אומר בבצק. נ"ב ולא גמרינן מנה. משום דכהנים זריזין:

דף עז.

תו' ד"ה והשקל כו' דהכא יהי לכון. נ"ב נראה שצ"ל דהבא וכו'. והכוונה שהמנה של קודש הוא של זהב. שהשלשה שזכר תחלה. נחשבים במנה אחת של זהב. אבל בתרגום שבפירוש רש"י והרד"ק הגירסא ומנא רבא קודשא יהא לכון:

דף עח.

רש"י ד"ה תביאו כו' אבל אי "תימא" כדמעיקרא כצ"ל:
תוד"ה אחת וכו' מר בר רב אשי אמר כצ"ל:

דף עח:

ד"ה פורסה וכו' דכי האי גוונא "הוי" עד כצ"ל:

דף עט:

גמרא שלח רב חנינא. נ"ב אחרון:

דף פ:

תוד"ה כולהו וכו' מביא כבשתו לעזרה. נ"ב כדהלל ר"פ א"ד (פסחים סו ע"א). ונראה דמהא ליכא למשמע מידי דעם הבאתו וכניסתו לעזרה. לאלתר מקדישה:

דף פג.

רש"י ד"ה אף כל כו' פרשו אפילו הן כצ"ל:

דף פג:

במשנה עפריים בבקעה. נ"ב בחי"ת [חפריים] עלח"ש ומ"ש תוס' במ"כ טעות. דהתם עפרין בנו"ן כתיב וקרי. והכא גרסינן בכה"ם במ"ם. אלא שבגמרא להלן (דף פה ע"א) משמע קצת דעפריים גרסינן:

דף פה.

תבן אתה מכניס לעפריים. נ"ב יוכל להיות ט"ס וצ"ל בחי"ת ועמ"ש במשנה:

דף פה:

גמ' בעי ר' ירמיה ברוב חטה וכו'. נ"ב קשיא לי. מאי קמבעיא ליה. אי ס"ד ברוב סאה מאי אריא למנחות. תפוק ליה דאפילו להדיוט אסורות. הא על כרחך ברוב חטה קאמר. ואי ברוב של כל חטה קמבעיא ליה. הא נמי פשיטא דאסורות. דלמא משמע ליה אע"ג דמשליך המתולעות פסולות ואהא שייכא הבעיא:

שם במשנה ולא מן "הכבושים" כצ"ל:

תוד"ה הלך וכו' אין זה צור. נ"ב ל"י מנ"ל זה:

ד"ה עוזק וכו' עוזק תחת זיתיו. נ"ב אין מזה הכרח. כי החופר סביב עץ הזית. ודאי עומד תחת הזיתים. שהם הפרי שהענפים מרובים. ארוכים ורחבים. והעושה הגומא סביב לאילן. אינו עושה אותה ברחוק כל כך. אלא בסמוך לו. גם העץ נקרא זית כפרא. ככתוב ויאמרו העצים לזית וגו'. וכן כל עצי פירות. שמות עציהן ופריין שוה. כמ"ש שם ג"כ:

דף פו.

רש"י ד"ה שלשה "שלש" לקיטות כצ"ל:

תוד"ה שלשה וכו' ובערוך פירש כפירוש הקונטרס. נ"ב וצ"ל דוקא תאנה מקרי אין לקיטתו כאחת. לפי שאין זמן ללקיטתו כלל. היום מתבשל אחת ולמחר אחת וכן כל האילן אחת אחת נגמר פריו. משא"כ בזית שנגמרים הרבה כאחת. אלא שאין כולן נגמרים בפ"א מ"מ יש זמן ללקיטתו ואינם יותר משלש זמנים:

בא"ד זיתים "קלוסקא" צ"ל גלוסקאות:

תוד"ה מחוץ וכו' דשמעתין משמע דאשכינה קאי. נ"ב ודאי שכינה מוליכה את עמוד האש והוא עצמו גלוי שכינה שכך כתיב ומראה כבוד ה' כאש אוכלת וגו'. ובתחלה נגלה למשה בלבת אש. ולק"מ מ"ש התוס'. כי פשיטא המכוון על אור היום. שאינו מספיק להאיר במקומות האפלים:

ד"ה ממנה וכו'. נ"ב עיין נר תמיד שלי בלח"ש דתמיד:

דף פז.

גמרא ר"י בר' יהודה אומר "יין" שיש כצ"ל:

שם כך דבור רע ליין. נ"ב מרמז למ"ש נכנס יין יצא סוד ועי' מש"ע במ"א בס"ד:
רש"י ד"ה שגבהן כרחבן וכו' מרוב שמנונית כמו שגבוהים כצ"ל:
תוד"ה שתי וכו' ובקונ' פירש. נ"ב אינו בספרינו:

דף פז:

במשנה שנתות היו. נ"ב נ"ל הוא מלשון ושונה בדבר. ענין השתנות המדמה:

דף פח:

גמרא אמר לו נר ישראל. נ"ב לפי שהאיר דבריו ע"י נר. קרי ליה הכי וכ"מ בתוס':
שם קרי עליה וכו' וענוה צדק נ"ב נראה דקמפרש וענוה מלשון ענית דבור:
שם רבי "אליעזר" היא דתניא רבי "אליעזר" כצ"ל:
רש"י ד"ה והלא וכו' בשער נקנור. נ"ב עי' שי"ע (קלז):
ד"ה נר שכבתה בחצי הלילה. נ"ב תמיהא מאן ידע בהא והלא אין נכנס להיכל. אלא בשעת הטבה והדלקה. או בשעת הקטרה. הא ודאי לא שייך כי אם בשעת הטבת נרות והעלאתן. או הנכנס להקטיר ורואה נר שכבה. ונראה דאיהו קעביד לה בלי פייס:
ד"ה של פרקים וכו' ע"א וכו' ואנרות כתיב "מקשה" נרותיה כצ"ל:
תוד"ה נר ישראל. נ"ב כאן שייך ד"ה חצי לוג שהוצג בדף פ"ט ע"א:

דף פט.

תד"ה חצי לוג וכו'. נ"ב זה הדבור שייך למעלה בדף הקודם ע"ב כמ"ש שם:
בא"ד בכלי שרת וכו'. נ"ב תמיהא דאשתמיטתיה לתוס' וכי מביאין חולין בעזרה. עי' לעיל דף פ ע"ב ובמ"ש תוס' שם. הא ודאי לא גרע מבכורים וחזה ושוק:

דף פט:

ד"ה תמיד וכו' בכהן (אחד). נמחק תי' אחד:

דף צ.

רש"י ד"ה היינו טעמא וכו' "שבירוץ שלהן" כצ"ל:

דף צג.

במשנה במקום שסומכין שוחטין. נ"ב עי' שי"ע ח"א (סי' לז):

דף צג:

גמרא דתניא אבא ביראה "ר'" אליעזר כצ"ל:

דף צד.

גמ' כיון דאפי לה נפחה. נ"ב מכאן שאין הנפיחה של אפיה בתנור עושה חמץ:

דף צה:

גמ' אפסלה בלינה (אלא אמר רבא וכו' ומני רב ששת) אמר. מן תי' אלא עד אמר מוקף:
תוד"ה אין וכו' שהיו נושאין ארונו וכו'. נ"ב כלומר אע"ג דמסתמא כלי עץ הוא. צ"ע דאף הוא אין לו טהרה במקוה. לפי שדינו כקבר וגולל ודופק. אבל משום כלי אינו מיטמא. אפילו יש לו שולים וראוי לקבול. שאין כלי תשמיש המת מתטמא אלא אם ראוי לתשמיש אדם החי כמו כר וכסת ומטה. משא"כ המחובר לקרקע דינו כקרקע ואין לו דין כלי ואין בו אלא טומאת קבר כמת עצמו. לכן כמו שהמת מותר במחנה לויה. גם ארונו מותר להכניס שם:

דף צו.

תד"ה והאיכא וכו' ונראה דלא קשה "ליה" תיבת ליה נמחק:

דף צו:

תד"ה סלוקו וכו' בשעת סדור. נ"ב מאן לימא לן הא איברא תוס' לא קבעי למימר. אלא דבשלמא אם היה נאפה בשבת שייך למימר סלוקו כסדורו. משא"כ כשנאפה מע"ש. מנא ידעי דסדורו חם הוה. אבל מ"מ פשיטא אם היה חם ביום הלקחו אחר ט' יום פשיטא שלעולם נשאר חם כסדורו:

דף צז.

תד"ה לא וכו' ולא משמע כן עי' לח"ש מ"ט פ"ה דפסחים:

דף צט.

תד"ה (בדף הקודם) תרי וכו' אפילו הכי כיון "דמאי" דטפי כצ"ל:

דף צט:

גמרא משל לאדם שמסר צפור דרור. נ"ב כמה מהחכמה במשל הלז. אחד להורות שד"ת נקנים בזול בחנם. כמ"ש מה אני בחנם. וכן הצפור דמיה באיסר. והשני שנקל לאבדם. כצפור זו שדרה בבית כבשדה. וגם אינה מקבלת מרות כך הת"ח בן חירות. א"ל בן חורין אלא כו'. ועוד שהיא קלת השמירה. כצפור קטנה. ועם זה יקרה היא מאד. שלא ישקל כסף מחירה אלא יתן נפש כפרה:

שם דאמר ר' שמואל בר נחמני וכו'. נ"ב ואתיא כותיה ההיא דאמר רשב"ג (ב"ק פג ע"א) עיני עוללה וגו' וחמש מאות ילדים שהיו לומדים חכמת יונית:

דף ק:

רש"י ד"ה שמא ישהה וכו' וממתין "מלאכול" עד כצ"ל:

דף קא.

גמרא ולא היא שמיעא ליה וכו'. נ"ב והא דתנן בפ"ד [דשקלים] המקדיש נכסיו והיו דברים כו' יינות שמנים ועופות ר"א ימכרו לצרכי אותו המין כו' ל"ק לשמואל דההיא במכירה בעלמא בלא שומא אירי. אשמועינן התם ר"א קולא דמכירה. כדי שלא להוציאן מיד מזבח. והכא אשמועינן שמואל חידושא. דע"י פדיה דהיינו ע"י העמדה והערכה של כהן נפדים ויוצאים לחולין. דקדושת דמים ודאי פקעה ע"י פדיון ד"ת בכל גוונא. אלא דבמידי דלא שכיח אמור רבנן דלא מיפריק. אבל בהני דשכיחי אוקמוה רבנן אדאורייתא דבפדיה נפקי לחולין. ותנא דשקלים משום תקנת המזבח אמר בהני דמוטב ימכרו בלי קפידא אדמים ושפיר דמי כי היכי דלא לפקו מיד מזבח. מיהא מודה דאי בעי פריק להו. ולא פליגן אלא (חסר כאן איזו תי') ודלמא התם למקדיש גופיה מיתניאן והכא כי תנן המנחות והנסכים לגזבר הוא דתנן (חסר כאן איזו תי' מסוף המאמר):

דף קג.

ד"ה הרני נזיר וכו' דקרו אינשי לגרוגרות תירוש. נ"ב אשכחן דוגמא בדבלה קעילית דאית בה משום שכרות. עוד יין הבא משניר דומה לדבלה. ושמא לה נתכוין כשאמר מן הדבלה:

דף קג:

גמרא והיו נוחרין וכו'. באיסרטיא כצ"ל:

דף קח:

גמ' אמר "ר'" חייא. נ"ב נראה שהרי"ש ט"ס כי הוא אמורא בחו"ל. ועוד בכ"מ קורא אותו התלמוד חייא בר רב בלי שום תואר:
רש"י ד"ה ונפל. אחד מבתי מראהו נפול ואומר כו' כצ"ל:

דף קט.

תוד"ה לא וכו' ולקרות בתורה תחלה נ"ב זה אינו מוכרח וק"ל:

דף קט:

גמרא אותו היום שאשתמש. נ"ב כלומר ביום חינוכו לכ"ג וכפירוש התוס':
שם כל האומר "לי" עלה לה כצ"ל ונ"ב לפירושא קמא דרש"י היה קורא עולה לה':